

**Kerstgroep op
objecten
en van/met alle mogelijke
materialen, technieken en
culturen**

Objecten

Kerstvoorstellingen komen op de meest uiteenlopende objecten voor. Lepeltjes, kachelplaten, bekers, boekbeslag, kazuifels, stropdassen, enz.
In dit boekje proberen wij daarvan voorbeelden te geven.

Materialen

Kerstgroepen worden van bijna alle mogelijke beschikbare materialen gemaakt. Gips, hout, glas, aardewerk, stof, maisblad, papier, enz.
Ook daarvan hebben wij geprobeerd een overzicht te maken.

Technieken

Ook worden er allerlei technieken toegepast om kerstgroepen te maken. Knippen, zagen, haken, schilderen, pixelen, 3D printen, enz.

Culturen

Culturen van landen en of bevolkingsgroepen zijn terug te vinden in kerstvoorstellingen. De Santons in Frankrijk, Napolitaanse stallen in Italië, Kempische stallen van België, Krippen uit Oostenrijk, papier uit Tsjechië enz.

Wij wensen u veel kijk en leesplezier.

Peter Diemer
Stichting tot behoud van erfgoed rond kerst Nederland

Eerste aanzet februari 2024

Rev.: 2025-01-12

OBJECTEN

Adventskalender	Koekjestrommel	Stropdas
Auto	Koekoeksklok	Taart
Bakvorm	Koffiebus	Taartentopper
Bel	Kijkkast	Tas
Behang	Lampenkap	Tegel
Beker	Lantaarn	Tegelkachel
Bijenkastdeur	Legpuzzel	Telefoonhoesje
Blik	Luciferdoosje	Telefoonkaart
Boek	Luciferdoosjeshouder	Theedoek
Boekbeslag	Matroesjka	Theepot
Boekomslag	Manchetknoop	Theezakje
Bord	Melkbus	T-Shirt
Bordspel	Microvezeldoekje	Vaandel
Bouten en moeren	Moederkroontje	Vaas
Dakpan	Mok	Vertelplaat
Fiets	Mondkapje	Vertelstenen
Flanelbord	Munt	Vest
Fles	Neules	Vingerhoed
Fleswikkel	Noveenkaars	Wajangpoppen
Fresco	Onderzetters	Wandbord
Gebedsnoot	Oorhangers	Wasknijper
Geld (nood)	Overhemd	Wattenstaafje
Glas	Pelgrimsinsigne	Waxinelichtje
Gommetje	Pen	Wijwaterflesje
Handdoek	Peper en zout vaatje	Zakhorloge
Hosti	Polshorloge	
Huwelijkskar	Poststempel	
Icoon	Postzegel	
Inpakpapier	Puddingvorm	
Jachthoorn	Ring	
Kaars	Rozenkrans hanger	
Kaartspel	Schaal	
Kachelplaat	Schoolplaat	
Kalender	Servet	
Kerstbal	Servethouder	
Kerstboomstandaard	Servetring	
Kerstkaart	Sokken	
Klok	Speeldoos	
Klomp	Speelgoed	
Koekje	Stempel	

Auto, gips, beschilderd, kerstvoorstelling
Peru, Zuid-Amerika
Privé verzameling

Behang, , airtex, Kerst met Maria en kindje Jezus
Caroline Bonne Müller, Spanje, Europa
www.werkaandemuur.nl

◀ “Gèsu, Guiseppe y Maria” Jezus, Jozef en Maria met engelen

▼ De Heilige Familie vanuit Bethlehem onderweg naar Egypte, op de vlucht voor koning Herodes. Jozef loop voorop en Maria zit met Jezus op de ezel.

Huwelijkskar, hout, gesneden, gepolychromeerd (ca.1800)

Sicilië, Italië, Europa

Privé verzameling

Vanaf de 18de eeuw wint de houten wagen met twee grote wielen aan populariteit op het eiland Sicilië. Voor vervoer van groenten en fruit, maar ook voor feestelijke aangelegenheden. Deze afbeeldingen van de Heilige Familie zijn afkomstig van een traditionele huwelijkskart, een belangrijk statussymbool in die tijd. Gespecialiseerde kunstenaars beschilderde de karren vaak met religieuze

Munt, 25 Euro, 2021, edelmetaal, geperst, kerstvoorstelling
Duitsland, Europa
Privé verzameling

Noveenkaars, PVC omhulsel, plantaardige olie, beplakt met kerstvoorstelling
Banneux, België , Europa
Privé verzameling

Eigenschappen van de noveenkaars

Een noveenkaars is een kaars die gedurende negen dagen en nachten kan branden. Ze heeft doorgaans een cilindervormige vorm en bevindt zich in een plastieken omhulsel. Meestal is dit een rode of doorschijnend plastiek. De doorschijnende kaars bevat meestal een afbeelding van een heilige of overledene en de roodkleurige zijn doorgaans niet verder bedrukt. De kaarsen geven een normaal licht en geven geen specifieke geuren af. Ze zijn bedoeld om een intiem en klein licht uit te stralen. Vooral de kaarsen die in een rood omhulsel geproduceerd worden, geven een feeëriek licht af, waardoor deze ook wel eens voor de gezelligheid ontstoken kunnen worden. Het feit dat ze relatief veilig zijn in hun omhulsel en lang branden is dan ook voor niet-christenen een reden om deze kaarsen aan te schaffen.

Het idee achter de noveenkaars

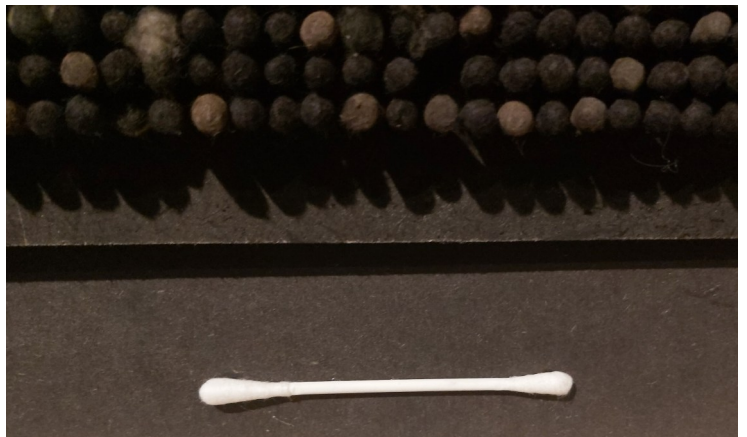
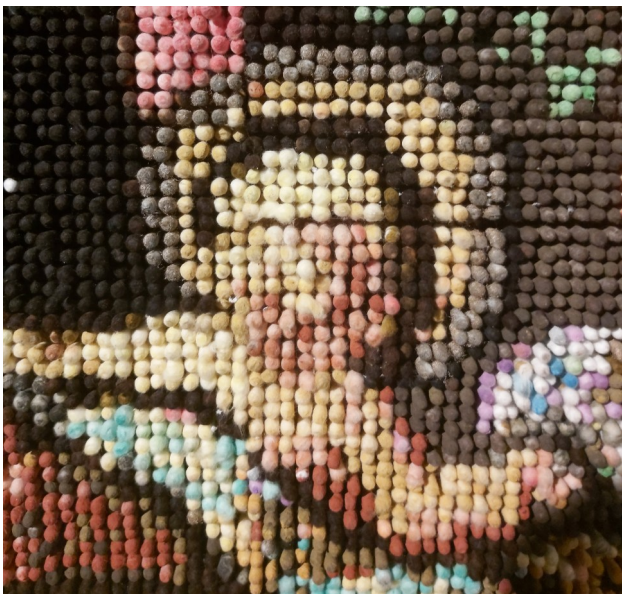
Noveenkaarsen zijn nauw verbonden met de christelijke praktijk van de noveen. Het woord noveen verwijst naar het Latijnse woord 'novem', dat kan vertaald worden als het getal 'negen'. Negen is niet zomaar een getal in het christendom, het is een getal dat duidt op de goddelijke volledigheid of finaliteit. Daarom bidden christenen tijdens een noveen verspreid over negen dagen (en nachten) om een verzoek extra kracht bij te zetten. Hierbij laten ze vaak een noveenkaars branden die negen dagen en nachten kan branden als een bijkomende ondersteuning van hun verzoek of gebed.

Noveenkaarsen worden aangestoken door christenen (voornamelijk Rooms-Katholieken) om een speciale gunst te verkrijgen voor zichzelf of iemand anders. Indien er een afbeelding op de kaars staat zal de gevraagde gunst meestal nauw verbonden zijn met de heilige of overledene in kwestie. Bekend hierbij zijn de typische noveenkaarsen die ter ere van de maagd Maria aangestoken worden in het kader van de Mariaverering. Ook andere heiligen zoals de heilige Rita of de heilige Damiaan worden in de lage landen op regelmatige wijze vereerd met een noveenkaars. Een noveenkaars aansteken kan dus onderdeel zijn van de noveen zelf, maar hoeft dat niet te zijn. Het kan ook gebruikt worden bij gewone heiligenaanbidding, ter nagedachtenis van een overledene, Vele mensen zullen de kaars zelfs uitblazen wanneer ze de kamer verlaten of klaar zijn met bidden. In dit geval kan men niet echt spreken van het feit dat de noveenkaars nog voor een noveen gebruikt wordt, want met het uitblazen wordt de opeenvolgende periode van negen dagen en nachten doorbroken.

www.noveenkaars.nl

Vest, wol, gebreid, kerstvoorstelling
Noorwegen, Europa
Amazon

Wattenstaafjes, watten, plastic, gekleurd, kerstvoorstelling
Christian Nachtigäller, Telgte, Duitsland, Europa
Museum Religio, Telgte, Duitsland, Europa

Materialen

Aardewerk
Albast
Bamboe
Bananenblad
Bijenwas
Blik
Brooddeeg
Chocolade
Cipressenwortel
Dolomiet
Ebbenhout
Fimoklei
Garen
Gips
Glas
Glas in lood
Hoorn
Hout
Jarina noot
Kaas
Karton
Kalabas
Kokosnoot
Kristal
Kurk
Maisblad
MDF
Mergel
Metaal
Olijfhout
Olivijnzand
Papier
Papyrus
Pinda
Sinaasappelschil
Stenen
Stof
Stro
Tin

Triplex
Vilt
Walnotenhou
Was
Wol
Zand
Zandsteen
Zeep
Zeepsteen
Zilver

Dolomiet, beschilderd, figuren
Zusters van Bethlehem, Frankrijk, Europa
Privé verzameling

Dolomiet is een zacht gesteente dat in de Pyreneeën wordt gevonden. Van deze steen maken de zuster de vrij eenvoudig vormgegeven figuren. Ze hebben verrassend veel geometrische details, die op de kleding is aangebracht. De figuren hebben lichte kleuren met goudkleurige accenten.

Pinda, Kerstvoorstelling
Privé verzameling

Technieken

Achter glas schilderen

Borduren

Breien

Draadtechniek

Drie D printen

Figuurzagen

Fusen

Gipsgieten

Glasblazen

Glas in lood

Houtdraaiwerk

Houtsnijwerk

Kantklossen

Knippen

Lasersnijden

Laserstralen

Origami

Pixelen

Schrijven

Achter glas schilderen Drieluik
Kunstnijverheid, Slowakije, Europa
Privé verzameling

Schrijven, Lukas 2:7, papier, bedrukt
Noord-Amerika
Privé verzameling

Culturen

Amerika / Indianen
België / Kempische stal
Cyprus / Icoon
Duitsland / Wheinachtspiramide
Frankrijk / Santons
Ierland / Hout
Italië / Napolitaanse stal
Kyrgizië / Yoert
Mallorca / Siurells
Murano / Glas
Nederland / Gips
Nigeria / Doornhout
Oostenrijk / Heimatlige stal
Peru / Lange nekken
Polen / Zsopka
Portugal / Altario
Rusland / Babuschka-pop
Rwanda / Moederkroontje
Scandinavië / Moderne vormgeving
Spanje / Diorama
Tjechië / Papieren kerstgroep
IJsland / Vilt

Amerika / Indianen stal, met kerstgroep figuren, aardewerk beschilderd
Tessendre, Navajo Nation, Noord-Amerika
Privé verzameling

Monument Valley is het leefgebied en heilige grond van de Navajo indianen. Dit gebied was, voor de 15de / 16de eeuw, van de Ancestral Pueblo indianen. Het dragen van de turquoise stenen. met hun groen/blauwe kleur, was voorbehouden aan goden en hooggeplaatsten. De Zuni indianen vonden deze stenen in Arizona, New Mexico en Colorado.

België / Kempische stal, met kerstgroep figuren
Harry van de Leur, Zoersel, België, Europa
Privé verzameling

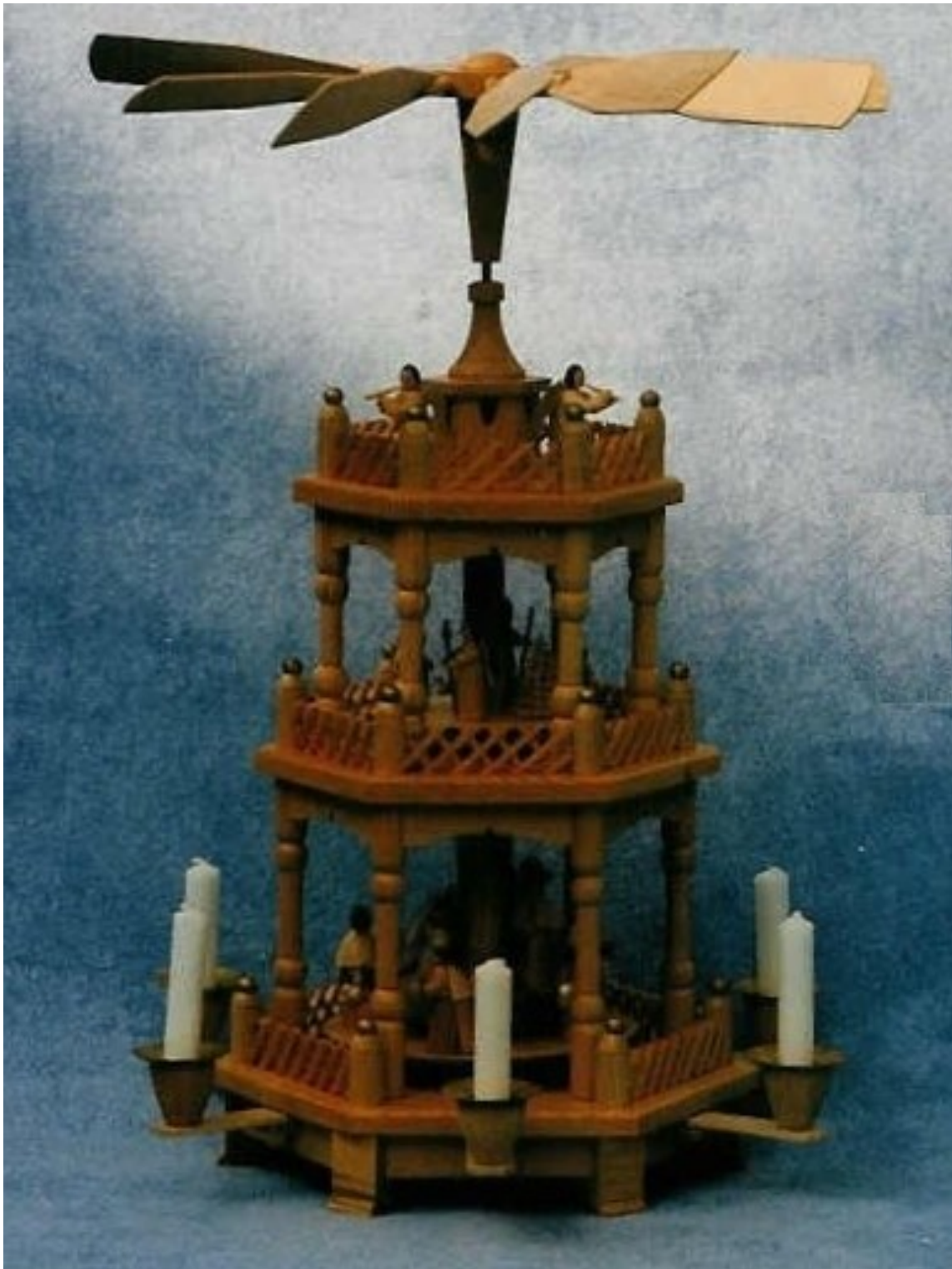

Cyprus / Icoon, hout, beschilderd, kerstvoorstellingen

Cyprus, Europa

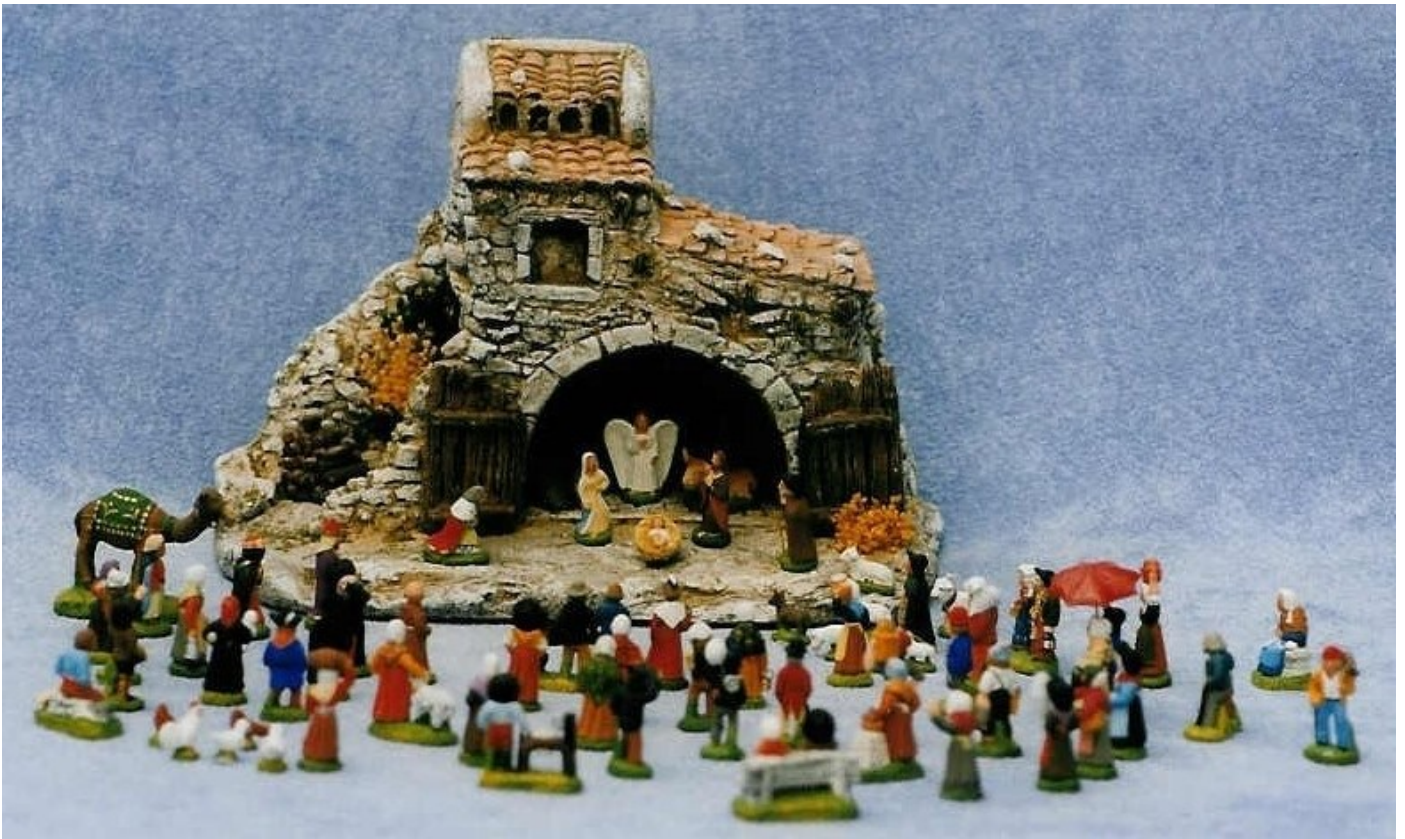
Privé verzameling

Op deze Kerst Icoon (religieus object) wordt het hele kerstverhaal uitgebeeld.

Duitsland / Wheichturm, hout, gesneden, kerstvoorstelling, drie lagen
Erzgebirge, Duitsland, Europa
Privé verzameling

De Wheichturm dateert uit de 18de eeuw. Het begon als een zogenaamde "Lichtstube". Een constructie van vier palen versierd met groenblijvende takken en verlicht met kaarsen. Een soort kerstboom. Anderen zagen het meer als een soort "kaapstaander" die gebruikt werd in de mijnen van het Erzgebirge. Aan de piramide werd draaiend gemaakt door de warmte ontwikkeling van de kaarsen en de wicken daarboven.

Frankrijk / Santon, terracotta, beschilderd, kerstgroep figuren

Marcel Carbonel, Marseille, Provence, Frankrijk, Europa

Privé verzameling

Santon, kleine Heilige Naast de traditionele figuren, Jezus, Maria en Jozef, engel, os, ezel, herders, schapen en de drie koningen met hun kamelen komen er allerlei figuren uit de dorpsgemeenschap naar de stal om geschenken naar Jezus te brengen. De bakker brood, de slager worst, de boerin eieren. Maar ook de burgemeester en de geestelijken. Naast de kleine figuren zijn er ook grote aangeklede figuren de zogenaamde Santon Habillé.

Ierland / Hout, gezaagd, gelakt, kerstgroep figuren
Walsh Craft Ltd, Puckane, Tipperary, Ierland, Europa
Privé verzameling.

Puckane Crafts is wereldberoemd om zijn houtkunst. Driedimensionale houten platen met afbeeldingen van het verleden en heden van Ierland werden in Puckane, Tipperary, met de hand gemaakt.

Italië / Napolitaanse kerststal, kertsgroep figuren
Museum Catharijneconvent, Utrecht, Nederland, Europa
Deze 18de-eeuwse kersstal bestaat uit ruim 700 figuren .

Kyrgizië / Yoert, vilt, geborduurd, kerstgroep figuren

Europa/Azië

Privé verzameling

Door de eeuwenlange nomadische levenswijze van de Kirgiezen speelt de Yoert een zeer belangrijke, rol in het leven van de Kirgies. De Yoert wordt gezien als het nationale symbool. Deze tent kan in een korte tijd afgebroken en weer opgebouwd worden en is praktisch ingedeeld. De Kirgiezen worden geroemd om hun gastvrijheid.

De stichting "Geef een koe" koopt o.a. vilt producten in Kirgizië en verkoopt ze op diverse lokale markten in Nederland. De gehele opbrengst komt ten goede aan het koeienproject.

Mallorca / Siurells, aardewerk, beschilderd, kerstgroepfiguren
Joan Muró, Mallorca, Spanje, Europa
Privé verzameling

Waar ze precies vandaan komen, de beeldjes die “siurells” worden genoemd, weet niemand. Het is heel goed mogelijk dat de Grieken, of de Feniciërs deze figuurtjes al in de oudheid naar het eiland Mallorca hebben gebracht. Op Ibiza vond men bij opgravingen kleibeeldjes uit de Punische tijd, die blijkbaar een ritueel doel hadden gediend. De religieuze betekenis ging in de loop der tijd verloren, de siurells werden speelgoed en een verzamelobject. De schilder Joan Miró, bijvoorbeeld, kon geen genoeg krijgen van de rood en groen gestippelde siurells; hij had er honderden van. Of het nu een dier of een duivel voorstelt, een fabelwezen of een ruiter, altijd hebben ze een opening waarop je kan fluiten. Een zekere Robert Graves, die tientallen jaren op Mallorca woonde, was van mening dat met de archaische fluiten op de kinderbeeldjes de wind en daarmee de voor de wintertarwe zo belangrijke regens moesten worden gelokt. Veel bezoekers zullen in de figuurtjes slechts één ding zien; een origineel aandenken. Siurells zijn verkrijgbaar in zowat alle souvenirwinkels overal op Mallorca, maar ze worden gemaakt in Marratxi in de buurt van Palma, omdat daar de beste klei is.

Murano / Glas, getrokken, kerstgroep figuren
Murano, Italië, Europa
Privé verzameling

Nederland / Gips, beschilderd, kerstgroep figuren
J.P. Maas, Haarlem, Nederland, Europa

In Nederland waren er in de jaren vlak voor en na de oorlog honderden mensen werkzaam in diverse gipsen beelden fabrieken. Met name in het zuiden van Nederland maar ook Noord-Holland had een aantal fabrieken. Veel gipsgieters voorzagen hun beelden van een merkteken met de mededeling EIG (Eigenaar), EGD (Eigendom) of DEP (Déposé) om vervalsingen tegen te gaan. In bijna elk Katholiek huisgezin stond wel een gipsen kerstgroep in de kamer. Voor kerken werden menshoge figuren gegoten.

Zie ook het boekwerk "Merktekens op gipsen beelden" op de website van de Stichting tot behoud van erfgoed rond kerst Nederland:
<https://stichtingerfgoedrondkerst.nl>

Nigeria / Doornhout, ata en egun boom, gesneden, kerstgroep figuren
Ganezen, Nigeria, Afika

Privé verzameling

Oostenrijk / Heimatliche stal, kerstgroepfiguren
Peter Diemer, Veenendaal, Nederland, Europa
Privé verzameling

Polen / Zsopka, kartonnen dozen beplakt met zilverpapier of papier
Krakau, Polen, Europa

In de 19de eeuw mochten de kerststallen in Krakau niet meer in de kerk staan. Er stonden te veel volkse figuren in de kerststal. Zo kwam de kerststal buiten de kerk te staan en kreeg de kribbe daardoor als achtergrond het zicht op een kerk met drie torens, geïnspireerd op de Krakause gebouwen van die tijd. Deze kerststallen worden szopka's genoemd. Onder in de Szopka bevindt zich vaak een kleine stal met Maria, Jozef en het Kind. De Szopka's worden nog steeds gemaakt in Krakau, waar het Historisch Museum jaarlijks een wedstrijd uitschrijft voor jong en oud, Het mooiste exemplaar wordt door het museum aangekocht en daar tentoongesteld .

Peru / Lange nekken, kerstgoep figuren, aangekleed
Hilario Mendivil, Cusco, Peru, Zuid-Amerika
Privé verzameling

De lange nekken van deze kerstgroep figuren zijn kenmerkend.
Ze verwijzen naar de nekken van de Lama's.

Portugal / Altario, Terracotta, beschilderd, kerstgroep figuren
Irmãs Flores, Estremoz-Alto Alentejo, Portugal, Europa
Privé verzameling

Met de haan als nationaal symbool van Portugal en de verwijzing naar het verraadt van Jezus door Judas.

Rusland / Matroesjka-pop, hout, beschilderd

Rusland, Europa/Azië

Privé verzameling

De Matroesjka (boerinetje) ten onrechte ook wel Babuschka (omaatje) genoemd. De pop bestaat uit: in elkaar gestapelde holle poppen.

Soms zijn ze prachtig als een Icoon (religieus object) beschilderd.

Rwanda / Moederkroontje, finer, naturel

Rwanda, Afrika

Privé verzameling

Kerstgroep met Maria met moederkroontje. Vrouwen in Rwanda die voor het eerst bevallen krijgen een "Moederkroontje". Dit al teken van scheppen van nieuw leven.

Scandinavië, Moderne vormgeving, bord, keramiek, beschilderd

Björn Wuniled, Denemarken, Europa

Privé verzameling

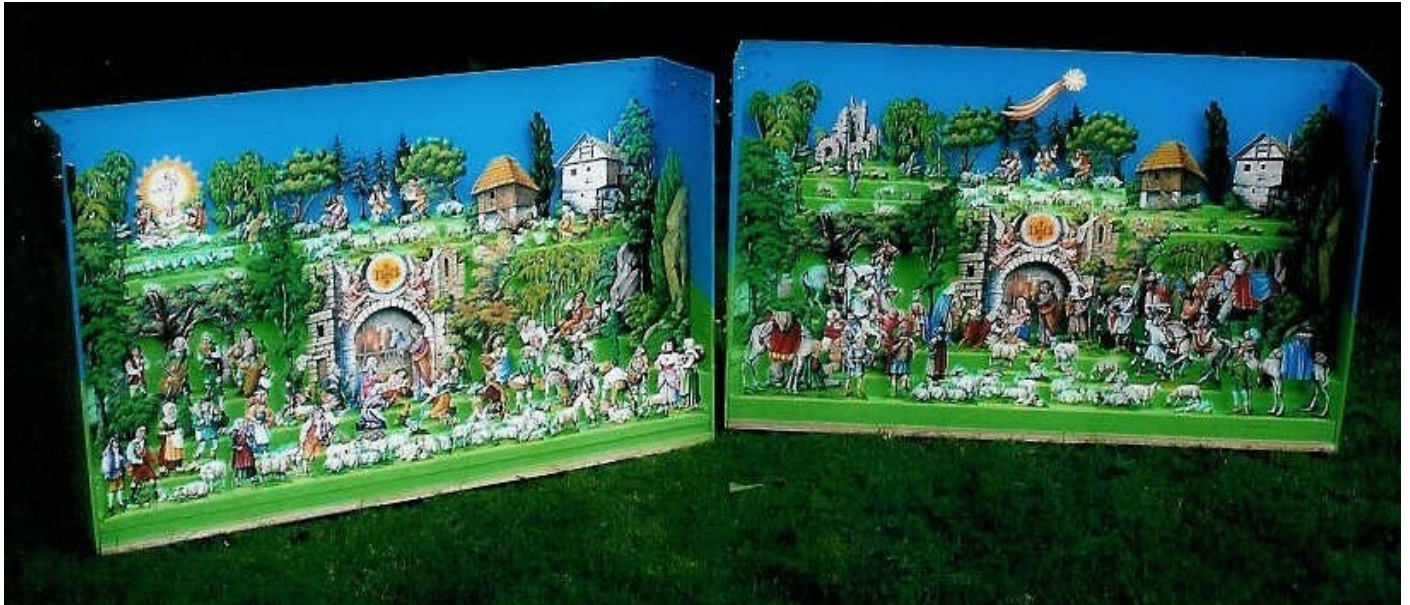
“December Mirakel” Nymölle

Spanje / Diorama, terracotta, beschilderd

Spanje, Europa

Prachtige voorstellingen van bijbel verhalen. Met veel figuren en attributen.
Omgeving zeer gedetailleerd en in perspectief uitgewerkt.

Tjechië / Papier, bedrukt

Jiri Knapovsky, Usti nad Olici, Tsjechië, Europa

Privé verzameling

Voorstelling bestaat uit ca. 150 figuren. Achtergronden zij gelijk met links de aanbidding van de herders en rechts de aanbidding van de koningen. Voor het eerst uitgegeven in 1990 en herdrukt in 1995 Veel van zijn werk is te zien in het Stadsmuseum Usti nad Orlici.

Ooit begonnen met tekenen en inkleuren van figuren. Later werden de figuren gedrukt op vellen dik papier en konden worden uitgeknipt en/of uitgesneden. De figuren worden aan de achterkant voorzien van een saté prikker en in een ondergrond van piepschuimplaten geprikt.

IJsland / Vilt, figuren, volkskunst, kerstgroep figuren

IJsland, Europa

Privé verzameling

Door de vele schapen op dit eiland wordt er veel van wol/vilt gemaakt